

İNTERNET ÇAĞINDA TOPLUMSAL MUHALEFET: MASAÜSTÜ MİLİTANLARI VE KAMUSAL AYDINLAR

James Petras

Enformasyon teknolojisi (ET), özellikle de İnternet'in politikayla ilişkisi, günümüz toplumsal hareketleri açısından temel bir konuma sahip. Birçok bilimsel yenilik gibi Enformasyon Teknolojisi de çift yönlü bir amaca sahip : Bir yanda emperyalist 'küreselleşme'yi kolaylaştırarak özellikle finansal sermaye akısını hızlandırmakta, diğer yanda İnternet, halk hareketlerinin iletişimini kolaylaştırması yanı sıra alternatif eleştirel analiz kaynakları sağlamaktadır.

Enformasyon teknolojisi, California'daki Silikon Vadisi'nden Hindistan'daki, Bangalor'a kadar yeni bir milyarderler sınıfı yarattı. Bu milyarderler, enformasyon akısının ve eğlence dünyasının farklı yerlerindeki tekel kontrolleri aracılığıyla ekonomik sömürünün genişlemesinde merkezi rol oynadılar.

Marx'ın din konusunda söylediği sözü değiştirirsek "İnternet toplumun afyonu olmuştur". Genci, yaşlısı, çalışanı ve işsizi; aynı şekilde şovlara, pornografiye, video oyunları ve İnternet tüketiciliğine kilitlenerek, hatta diğer vatandaşlardan ve iř arkadaşlarından izole şekilde "haber" izleyerek zamanlarını edilgen bir şekilde İnternet başında geçiriyor.

Birçok durumda İnternet'teki "haber akışı", "gözetleyicilerin" dikkatini refleks ve eylemlerden başka yöne çevirerek, zaman ve enerjilerini emerek İnternet'i bıktırdı. Kitle iletişim araçlarıyla verilen ve popüler bilinci tahrip eden az sayıda ve ön yargılı haberler gibi birçok İnternet mesajı da toplumsal eylemi bloke edebiliyor.

İnternet, kasıtlı ya da kasıtsız, politik yaşamı "özelleştirdi". Çoğu potansiyel aktivist, kırsalda, şehir merkezlerinde veya kamusal alanlarda karşıtlarıyla karşılaşmalarını da kapsayan kamusal eylemin, politik dönüşümlerin temeli olduğunu unutarak, diğer bireylerle aralarında manifestolar dolaştırmanın politik bir eylem olduğuna inanmaya başladı.

ENFORMASYON TEKNOLOJİSİ, FİNANS KAPİTAL

ET'nin gelişimi için gerekli orijinal ivmenin, büyük finans kurumlarının, yatırım bankalarının ve bir parmak hareketiyle milyarlarca dolar ve avroyu bir ülkeden öbür ülkeye, bir kurumdan bir başka kuruma, bir maldan diğerine aktarma arayışında olan spekülatif tüccarların taleplerinden doğduğunu unutmamak gerekir.

İnternet teknolojisi, finans kapitalin hizmetindeki küreselleşmenin gelişimi için gereken motor gücüdür. ET, son 10 yılda yaşanan iki küresel finans krizinin (2001-2002, 2008-2009) hızlanmasında birçok açıdan önemli bir rol oynadı. 2001 ET stoklarındaki kabarma, 'reel ekonomi'den bağımsız olarak aşırı değer biçilmiş 'yazılım firmaları'nın spekülatif bir şekilde tanıtımının bir sonucuydu. Bugün de süren 2008-2009 küresel mali çöküş, bilgisayarlaştırılmış mali dolandırıcılık ve desteklenmeyen gayri menkul ipotek paketlerince tetiklendi. İnternetin erdemleri ve hızlı bilgi gönderebilmesi, spekülätör kapitalizm bağlamında, 1930 Büyük Bunalımı'ndan bu yana yaşanan en büyük kapitalist krizin oluşmasında temel bir etkene dönüştü.

İNTERNET'İN DEMOKRATİKLEşMESİ

İnternet, ticari bir kuruluş olarak kitlelerin erişimine açıldı ve daha sonra diğer toplumsal ve politik kullanımlara yayıldı. En önemlisi de halkın ve ülkelerin çok uluslu bankalarca sömürölmesi, yağma edilmesi konusunda daha geniş halk kitlelerini bilgilendirmenin bir aracı oldu. İnternet ABD ve AB'nin Ortadoğu ve Güney Asya'daki emperyalist savaşlarına ilişkin yalanlarını ortaya döktü.

İnternet, ulusal özgürlük ve demokrasi yanlısı hareketlerle ilişkili yeni bir sınıf mücadelesi şekli, bir çekişme alanı oldu. Afganistan dağlarındaki silahlı mücadeleden tutun da Mısır'daki demokrasi yanlısı eylemcilere, Şili'deki öğrenci hareketlerine, Türkiye'deki yoksul halkların konut eylemlerine kadar önemli örgütlenmeler ve önderler, mücadeleleri, programları, devlet baskısı ve toplumsal kazanımlar konusunda dünyayı bilgilendirmede İnternet'e güveniyorlar. İnternet halkların mücadelesini ulusal sınırlar ötesine taşımaktadır. Bu anlamda kapitalist küreselleşme ve emperyalist savaflara karşı duracak yeni bir enternasyonalizm yaratılmasında önemli bir silahtır.

Lenin'in formülasyonundan yararlanıp üzerinde değişiklik yaparak 21. yüzyıl sosyalizmini belki şu denklemle özetleyebiliriz: "Sovyetler + İnternet = katılımcı sosyalizm"

İNTERNET VE SINIF POLİTİKALARI

Bilgisayarlaştırılmış enformasyon tekniklerinin 'nötr' olmadığını hatırlamalıyız. Politik etkisi, kime ve hangi sınıfın çıkarlarına hizmet edeceğini belirleyen gözetmen ve kullanıcılara bağlıdır. Daha genel olarak, İnternet'in, yerleştirildiği kamusal alana göre bir bağlama oturtulması gerekir.

İnternet, Hindistan'daki köylülerin ve Çin'deki binlerce işçinin inşaat müteahhitlerine ve şirket sömürücülerine karşı harekete geçmesine hizmet etmiştir. Öte yandan, Libya'yı bombalamada ve bağımsızlığını ortadan kaldırmada tercih edilen NATO silahı olmuştur. Pakistan'da, Yemen'de sivilleri öldüren füzeleri fırlatan ABD'nin insansız hava aracı "akıllı" bilgisayar tarafından yönlendirilmektedir. Kolombiyalı gerillaların buldukları yerin tespit edilip gerillalara karşı yapılan ölümcül hava bombardımanı da bilgisayar tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğer bir deyişle ET'nin iki kullanımı var: Toplumun özgürleşmesi ya da emperyalizmin karşı devrimi.

NEOLİBERALİZM VE KAMUSAL ALAN

"Kamusal alan" bahsinden, sıklıkla, çoğunluğun refahı adına daha fazla devlet müdahalesi anlamına gelen "kamu", kapitalist düzenleme ve daha fazla çevre koruması kastedilmektedir. Diğer bir deyişle iyi huylu "kamusal" aktörler, sömürücü özel pazar güçleri karşısında bir denge unsuru olarak hareket etmektedirler.

Birçok ilerici yazar, neo-liberal ideoloji ve politikaların yükselmesi bağlamında "kamusal alanın düşüşü" geçtiği konusunu tartışmaktadır. Bu tartışma, sermaye, özellikle finansal sermaye ve yabancı yatırımcılar namına toplumda, ekonomide ve politikada "kamusal alan"ın rolünün arttığı gerçeğini gözden kaçırmaktadır. "Kamusal alan", özellikle devlet, bilhassa neoliberal politikalar eşitsizlikleri arttırdığı için, sivil toplumda bir baskı gücü olarak çok daha müdahaleci konumdadır. Kamusal alan (devlet), yoğunlaşan ve derinleşen mali kriz nedeniyle batık bankaların kurtarılmasında büyük bir rol üstlenmiş durumdadır.

Kapitalist sınıfın vergi kaçakçılığının, sömürgeci savaş harcamalarının, büyük işletmelere yapılan devlet yardımının kışkırttığı büyük ölçekli bütçe açıkları nedeniyle, kamusal alan (devlet), kamu çalışanları, emekliler, özel ve maaşlı aleyhine davranarak ve sosyal harcamalarda kesinti yaparak sınıf temelli "kemer sıkma" programını dayatır. Kamusal alan üretken ekonomi sektöründeki rolünü azaltmıştır. Öte yandan askeri sektör sömürgeci ve emperyalist savaşların artmasıyla birlikte gelişmiştir.

Kamusal alan ve toplumsal muhalefet tartışmasının altında yatan temel mesele bu konularda yaşanan düşüş ya da yükselme değildir. Kamusal alanın esas rolünü belirleyen, sınıf çıkarlarıdır.

Neoliberalizm koşullarında kamusal alan, kamu hazinesinin, banka kurtarma operasyonlarını,

militarizmi ve genişletilmiş polis devleti müdahalesini finanse etmek üzere kullanılmasıyla yönetilir. “Toplumsal muhalefet”in (işçiler, çiftçiler, meslek sahipleri, çalışanlar) yönlendirdiği bir kamusal alan, etkinlik kapsamını, sağlık, eğitim, emekli maaşları, çevre ve istihdam konularında genişletecektir.

“Kamusal alan” kavramının iki zıt yüzü vardır (Janus gibi). Bir yüzü sermaye ve militarizm, diğeri ise emek/toplumsal muhalefet. İnternet’in rolü de bu ikiliğe tabidir. Bir yanda geniş sermaye hareketlerine ve hızlı emperyalist askeri müdahalelere olanak tanır; diğeri yanda toplumsal muhalefetin seferber edilmesi yönünde hızlı enformasyon akışı sağlar. Burada temel soru, ne tür bir toplumsal çıkar için hangi politik aktörlere ne tür enformasyonun iletildiğidir.

İNTERNET VE TOPLUMSAL MUHALEFET

Toplumsal muhalefet için İnternet, “kamusal” önderlerin - özellikle ilerici düşüncelere sahip-, meslek sahiplerinin, sendikaların, köylü önderlerinin, militanların ve eylemcilerin eğitilmesi ve seferber edilmesinde birincil ve önemli bir alternatif, eleştirel enformasyon kaynağıdır. İnternet kapitalist kitle iletişim araçlarına ve onların propagandalarına alternatif olup, manifestoları anında bildiren ve eylemcileri kamusal eylem konusunda bilgilendiren bir haber ve enformasyon kaynağıdır. Bir toplumsal muhalefet aracı olarak ilerici rolünden dolayı İnternet, baskıcı polis-devleti aygıtlarınca gözetime maruzdur. Örneğin, ABD’de “Yurt Güvenliği” polis ajansı, binlerce ABD vatandaşının milyarlarca e-mailini, faksı ve telefonunu izlemek üzere 800 binin üzerinde kişi istihdam etmiştir. Her gün tonlarca enformasyonun gözetlenmesinin ne kadar etkili olduğu ise ayrı bir mesele. Ancak şu da bir gerçek ki İnternet “özgür ve güvenli” bir bilgi, tartışma ve çekişme kaynağı değildir. Aslında İnternet, emperyalist ve sömürgeci devlete karşı toplumsal hareketlerin mobilize edilmesinde ne kadar etkili olursa, “terörle mücadele” bahanesi altında polis devleti müdahalesi olasılığı da o kadar artar.

İNTERNET DEVRİMCİ Mİ?

Genel öneminin göreceleştirilmesinin yanı sıra belli toplumsal hareketlerin patlak vermesinde İnternet’in önemini teslim etmek gerekir. İnternet, esas olarak herhangi siyasi bir harekete bağlı olmayan işsiz gençlerden oluşan İspanya’daki ‘öfkeli’ (öfkeli protestocular) hareketi ve ABD’deki “Wall Street’i İşgal Et” gibi kendiliğinden ortaya çıkan protestoların seferber edilmesi ve yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamıştır. Yine örneğin, İtalya, Portekiz, Yunanistan ve diğeri bazı ülkelerdeki kitlesel genel grevlerde, örgütlü sendikalar merkezi rol oynamışken İnternet’in de ikincil etkisi olmuştur. Baskının oldukça yoğun olduğu Mısır, Tunus ve Çin gibi ülkelerde İnternet, kamusal eylemin yaygınlaşması ve kitlesel protestoların örgütlenmesinde büyük bir role sahiptir. Ancak, bunu başarılı bir devrime götürmemiştir. Bilgilendirmek, tartışma ortamı sağlamak, seferber etmek işlevlerini yerine getirebilir; ancak devlet iktidarını ele geçirmeye izin verecek politik bir eylemi sürdüreceği önderliği ve örgütlülüğü yaratamaz. Bazı İnternet gurularının teşvik ettiği, ‘bilgisayarlaştırılmış’ eylemin, disiplinli, politik bir parti ihtiyacının yerine geçebileceği hayalinin boş olduğu kanıtlanmıştır. İnternet, hareketi kolaylaştırır. Devlet baskısına karşı hareketi başarılı mücadelelere doğru götüreceği taktik ve stratejik idareyi yalnızca örgütlü toplumsal muhalefet gerçekleştirebilir. Bir diğeri deyişle İnternet bir “Amacı kendinde (amacını kendi içinde taşıyan yapılanma; bu amaç son bulduğunda kendi olmaktan çıkmayan)” bir oluşum değildir. Sevinç içinde yeni bir “devrimci” enformasyon çağı müjdesini veren İnternet ideologları, şu anda, NATO güçleri, İsrail ve müttefiklerinin ve müşterilerinin, İnternet’i, ekonomileri çökertecek, savunma programlarını sabote edecek virüsleri yerleştirmek ve etnik-dinsel ayaklanmaları teşvik etmek için kullandıkları gerçeğini gözden kaçırmaktadır. İsrail İran’ın barışçıl nükleer programını engellemek için zararlı virüsler gönderdi, ABD, Fransa ve Türkiye; Libya’da ve Suriye’de hazır olan toplumsal muhalefeti kışkırttı. Tek bir sözcükle İnternet yeni bir antiemperyalist ve sınıf mücadelesi alanı olmuştur. İnternet bir araçtır, “amacı kendinde” bir yapı değildir. İnternet, amacı ve sonuçları

gömülü olduğu daha geniş sınıf yapısında belirlenen bir kamusal alan parçasıdır.

MASAÜSTÜ MİLİTANLARI VE KAMUSAL AYDINLAR

Toplumsal muhalefet kamusal eylemce belirlenir: Politik toplantılarda kolektivitenin, kamusal toplantılarda konuşma yapan bireylerin, kamusal meydanlardaki yürüyüşlere katılan eylemcilerin, patrona karşı koyan militan sendikaların, kamu yetkililerinden konut ve kamusal hizmet talep eden yoksul insanların varlığıyla olur... Kamusal aydınının rolünü belirleyen, kamusal bir toplanma eyleminde halka hitap etmek, politik eylem içinden fikirler formüle etmek, stratejiler ve programlar önermektir. İşyerinde bir masada oturup, muhteşem bir yalnızlık halinde, dakikada beş manifesto göndermek; işte “masaüstü” militanlığı budur. Bu, sözcüğü eyleminden ayıran sözde militanlığın bir şeklidir. Masaüstü “militanlığı” sözlü eylemsizliğin, önemsiz bir eylemin, zihindeki sahte devrimin eylemidir. İnternet iletişimi, iktidara meydan okuyan toplumsal hareketlere girdiğinde politik bir harekete dönüşür. Kamusal aydınının, özel alanda ekonomik misillemeler ve kamusal alanda polis saldırısı gibi riskleri göze alması gerekir. Masaüstü “eylemciler” riske girmez ve küçük başarılar elde ederler. Kamusal aydın, bireyin özel hoşnutsuzluklarını toplumsal kolektif eylemlilikle birleştirir. Akademik eleştirme eylem alanına gelir, konuşur ve ofisine döner. Kamusal aydın konuşur ve kamusal alandaki toplumsal muhalefet ile İnternet aracılığıyla ve günlük yüz yüze gelişlerde uzun erimli politik bir eğitim sürdürür.